

Бідна Оксана Іванівна,
аспірант кафедри кримінального права № 1,
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого, Україна, м. Харків
e-mail: oksana.bidnaya@gmail.com
ORCID 0000-0001-8650-3220

doi: 10.21564/2414–990x.135.78079
УДК 343.2/.7

ВИМОГИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ ДО АДАПТАЦІЇ КРИМІНАЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ЩОДО КОНФІСКАЦІЇ МАЙНА ДО ПРАВА ЄС

У статті проаналізовано основні вимоги Європейського Союзу, які містяться у міжнародно-правових актах, щодо удосконалення законодавства України стосовно конфіскації майна. Окреслено основні наукові позиції щодо реформування інституту конфіскації майна. Обґрунтовано необхідність подальших наукових розробок проблеми конфіскації майна.

Ключові слова: конфіскація майна; спеціальна конфіскація; конфіскація майна юридичної особи.

Бідная О. И., аспирант кафедры уголовного права № 1, Национальный юридический университет имени Ярослава Мудрого, Украина, г. Харьков.
e-mail: oksana.bidnaya@gmail.com ; ORCID 0000-0001-8650-3220

Требования Европейского Союза по адаптации уголовного законодательства Украины в отношении конфискации имущества к праву ЕС

В статье проанализированы основные требования Европейского Союза, содержащиеся в международно-правовых актах, по усовершенствованию законодательства Украины относительно конфискации имущества. Изложены основные научные позиции относительно реформирования института конфискации имущества. Доказана необходимость дальнейшего исследования института конфискации имущества.

Ключевые слова: конфискации имущества; специальная конфискации; конфискации имущества юридического лица.

Вступ. Стаття 41 Конституції України встановлює непересічний принцип захисту права власності, відповідно до якого кожен має право володіти, користуватися і розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності (ч. 1); ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності; право приватної власності є непорушним (ч. 4); конфіскація

майна може бути застосована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом (ч. 6) [1].

Категорія власності посідає особливе місце в суспільній свідомості та загалом у суспільному житті. Беззаперечним є положення про те, що тільки в країні, де недоторканність власності не лише декларується, а й гарантована громадянину, можуть бути забезпечені вільний розвиток особистості, інтелектуальної, творчої діяльності, добробут і спокій. Держава зобов'язана забезпечити такий правопорядок шляхом створення ефективного нормативно-правового регулювання відносин власності [2, с. 302].

Саме визначеність у правовідносинах власності, забезпечення розвитку цих відносин та їх захист дозволяє країні розвиватися економічно і мати інвестиційну привабливість.

Однак Основним Законом України визначено можливість порушення принципу непорушності права власності – конфіскація майна. Розуміючи важливість розвитку правовідносин власності та систематично удосконалюючи нормативно-правові акти щодо гарантування права власності, законодавець, тим не менш, чітко та безапеляційно визначив право держави порушувати дані відносини у певних межах. Більш того, на вимогу Європейського Союзу інститут конфіскації майна було доповнено новими видами: спеціальною конфіскацією та конфіскацією майна юридичних осіб.

Дисонанс між гарантуванням непорушності права власності та розвитком інституту конфіскації майна має певну мету.

Статтею 29 Угоди «Договір про Європейський Союз» від 7 лютого 1992 р. встановлено, що без порушення повноважень Європейської Спільноти Союз має на меті забезпечити громадянам високий рівень безпеки у просторі свободи, безпеки та справедливості через спільні дії держав-членів у сферах поліційної та судової співпраці в кримінальних справах, а також через запобігання расизму й ксенофобії та боротьбу проти них. Також даною статтею визначено, що на шляху до цієї мети належить запобігати будь-якій, зокрема, організованій злочинності, тероризму, торгівлі людьми та злочинам проти дітей, незаконній торгівлі наркотиками та зброєю, корупції, шахрайству, і боротися проти цих явищ [3]. Згідно зі ст. 3 Конвенції Ради Європи «Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму» від 16 травня 2005 р. кожна Сторона вживає таких законодавчих та інших заходів, які можуть бути необхідними для того, щоб вона могла конфіскувати знаряддя й засоби злочину та доходи або майно, вартість якого відповідає таким доходам, а також відмите майно [4].

Отже, країни – члени Європейського Союзу (далі – ЄС) чітко визначили застосування конфіскації майна як засіб ефективної боротьби проти міжнародних злочинів у сфері фінансування тероризму, організованої злочинності та корупції, а також як засобів запобігання цим явищам. З метою досягнення цієї мети важливо вилучити матеріальні вигоди від злочину з тим, щоб позбавити цих ресурсів злочинців і відшкодувати потерпілим завдану шкоду.

Аналіз літературних джерел. Питання визначення мети й доцільності застосування конфіскації майна аналізували М. І. Бажанов, Ю. В. Баулін, В. Г. Гончаренко, В. К. Грищук, Н. О. Гуторова, М. Я. Гуцуляк, В. М. Мельникова-Крикун, М. М. Панов, Ю. А. Пономаренко, А. О. Пропостін, Я. І. Соловій, В. І. Тютюгін, П. Л. Фріс, М. І. Хавронюк та ін. Але у зв'язку з розширенням законодавцем інституту конфіскації майна, зокрема, впровадження спеціальної конфіскації та конфіскації майна юридичних осіб, дане правове явище потребує подальшого наукового дослідження.

Метою нашої статті є аналіз чинного кримінального законодавства України, міжнародно-правових актів, наукових праць у сфері кримінального права з метою з'ясування основних вимог Європейського Союзу до застосування конфіскації майна.

Виклад основного матеріалу. Вектор розвитку України був остаточно обраний Верховною Радою України 16 вересня 2014 р. під час ратифікації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, підписаної 27 червня 2014 р. (далі – Угода про Асоціацію) [5].

Згідно зі ст. 20 Угоди про Асоціацію сторони співробітничать із метою запобігання та боротьби з легалізацією (відмиванням) коштів, здобутих злочинним шляхом, та фінансуванням тероризму. Із цією метою сторони посилюють двостороннє та міжнародне співробітництво у цій сфері, у тому числі співробітництво на оперативному рівні. Сторони забезпечують імплементацію відповідних міжнародних стандартів, зокрема стандартів Групи з розробки фінансових заходів боротьби з відмиванням грошей та фінансуванням тероризму (FATF) та стандартів, рівнозначних тим, які були прийняті ЄС. Статтею 22 Угоди про Асоціацію встановлено, що сторони здійснюють співробітництво у боротьбі з кримінальною та незаконною організованою чи іншою діяльністю, а також з метою її попередження. Сторони віддані ефективному виконанню Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності 2000 р. та трьох Протоколів до неї, Конвенції ООН проти корупції 2003 р. та інших відповідних міжнародних документів.

Однією із головних умов членства України у ЄС є адаптація законодавства до права Європейського Союзу. Адаптація законодавства – це тривалий динамічний процес, певна послідовність взаємопов'язаних дій щодо зміни існуючого правопорядку, кожна ланка якої логічно пов'язана з іншими елементами, що разом формують програму саморозвитку правової системи держави. Тому, вирішуючи завдання адаптації законодавства, держава як автономна система фактично визначає свій шлях розвитку [6, с. 645].

Як стверджують дослідники, зважаючи на нові загрози та виклики з боку сучасного злочинного світу, міжнародна спільнота й окремі держави світу впроваджують нові нетрадиційні заходи протидії найбільш небезпечним злочинам, зокрема конфіскацію. Останніми роками спостерігається тенденція до розширення застосування цього превентивного заходу [7, с. 256].

Зазначимо, що національне кримінальне законодавство щодо конфіскації майна змінювалось багато разів, здебільшого з метою адаптації до права ЄС та на вимогу ЄС.

У Кримінальному кодексі України (далі – КК України) у редакції, чинній станом на 1 вересня 2001 р., конфіскація майна передбачалась лише як додаткове покарання [8]. Законом України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України» 18 квітня 2013 р. до Кримінального кодексу України були внесені дуже вагомні зміни щодо конфіскації майна [9]. Зокрема, розділ XIV КК України «Примусові заходи медичного характеру та примусове лікування» було перейменовано на «Інші заходи кримінально-правового характеру» та доповнено статтями, що регулюють визначення і порядок застосування спеціальної конфіскації. Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб» від 23 травня 2013 р. КК України було доповнено «революційним» розділом XIV¹ «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб» та відповідними статтями, якими, зокрема, передбачено конфіскацію майна юридичних осіб [10].

На цей час у Загальній частині КК України застосування конфіскації визначено у трьох розділах, а саме: у розділі X «Покарання та його види», розділі XIV «Інші заходи кримінально-правового характеру», розділі XIV¹ «Заходи кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб» [11].

Частиною 1 ст. 59 КК України визначено, що покарання у виді конфіскації майна полягає в примусовому безоплатному вилученні у власність держави всього або частини майна, яке є власністю засудженого. Згідно із ч. 1 ст. 96¹ КК України встановлено, що спеціальна конфіскація полягає у примусовому безоплатному вилученні за рішенням суду у власність держави грошей, цінностей та іншого майна у випадках, визначених цим Кодексом, за умови вчинення умисного злочину або суспільно небезпечного діяння, що підпадає під ознаки діяння, передбаченого Особливою частиною КК України, за які передбачено основне покарання у виді позбавлення волі або штрафу понад три тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян, а так само передбаченого частиною першою статті 150, статтею 154, частинами другою і третьою статті 159¹, частиною першою статті 190, статтею 192, частиною першою статей 204, 209¹, 210, частинами першою і другою статей 212, 212¹, частиною першою статей 222, 229, 239¹, 239², частиною другою статті 244, частиною першою статей 248, 249, частинами першою і другою статті 300, частиною першою статей 301, 302, 310, 311, 313, 318, 319, 362, статтею 363, частиною першою статей 363¹, 364¹, 365² КК України. Також визначення конфіскації наведено у статті 96⁸ КК України, а саме: конфіскація майна полягає у примусовому безоплатному вилученні у власність держави майна юридичної особи і застосовується судом у разі ліквідації юридичної особи згідно з КК України.

Таким чином, у чинному КК України встановлено три види конфіскації майна, а саме:

- конфіскація майна як додатковий вид покарання;
- спеціальна конфіскація як захід кримінально-правового характеру;
- конфіскація майна юридичних осіб як захід кримінально-правового характеру щодо юридичних осіб .

Спеціальна конфіскація та конфіскація майна юридичних осіб – це кримінально-правові заходи, які імplementовані у кримінальне законодавство України з метою адаптації законодавства до права ЄС.

Що стосується конфіскації майна юридичних осіб, то у межах Європейського Союзу давно діє ряд документів, які зобов'язують держави ввести до свого законодавства норми про кримінальну відповідальність організацій [12, с. 10]. 26 червня 1995 р. була підписана Конвенція про захист фінансових інтересів Європейських Співтовариств. Відповідно цієї Конвенції держави – члени ЄС зобов'язані передбачити відповідальність юридичних осіб за підкуп іноземного державного службовця і повинні встановлювати «ефективні кримінальні покарання» тощо.

Держава, як елемент добре організованого суспільства, покликана контролювати створені юридичні особи, стримувати їх від вираження приватних інтересів, які суперечать інтересам публічним [13, с. 52].

Міжнародне співтовариство рекомендує всім державам підсилювати відповідальність юридичних осіб. Такі рекомендації викладено у Міжнародній конвенції про боротьбу з фінансуванням тероризму від 9 грудня 1999 р., Конвенції Ради Європи про кримінальну відповідальність за корупцію від 27 січня 1999 р., Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності від 15 листопада 2000 р., Конвенції ООН проти корупції від 31 жовтня 2003 р.

На підставі даних міжнародних актів Україною прийняті норми щодо застосування кримінально-правових заходів, зокрема, конфіскації майна юридичних осіб.

Прийняття змін щодо конфіскації майна спричинило проблеми у правозастосуванні, адже нині існують вагомні законодавчі прогалини (наприклад, відсутність конкретизації предмета спеціальної конфіскації). Також фахівці – практики не мають єдиного розуміння та підходу щодо застосування різних видів конфіскації майна.

Тим не менш, ЄС вважає зміни до законодавства України щодо конфіскації майна позитивними та такими, що потребують подальшого удосконалення. Так, у Плані дій для України на 2015–2017 рр. GR-DEM (2015)2 від 9 січня 2015 р., розробленому Радою Європи та українською владою, визначено необхідність краще запобігати корупції, усіяко унеможливити її, відмивання грошей та кіберзлочинність шляхом посилення інституційних потужностей і практик. Вищенаведеним Планом визначено необхідність одночасно покращувати законодавче середовище відповідно до рекомендацій GRECO, GRETA, MONEYVAL та Будапештської конвенції [14].

Вимоги ЄС щодо удосконалення національного законодавства викладено у відповідних Директивах.

3 травня 2014 р. Європейським парламентом та Радою Європейського Союзу прийнята Директива 2014/42/EU про замороження та конфіскацію засобів здійснення злочинів та доходів, отриманих злочинним шляхом, у Європейському Союзі (далі – Директива 2014/42/EU). [15]. Переклад Директиви 2014/42/EU здійснено для Міністерства юстиції України [16].

Пунктом 3 цієї Директиви визначено, що серед найбільш ефективних засобів боротьби з організованою злочинністю є застосування суворої юридичної відповідальності за скоєння злочинів, а також ефективне виявлення, замороження та конфіскація засобів та доходів, отриманих злочинним шляхом. За Директивою 2014/42/EU конфіскація майна має бути удосконалена наступним шляхом:

– стаття 5 встановлює: «Держави-члени повинні вжити необхідних заходів для того, щоб зробити можливою конфіскацію, повністю або частково, засобів і доходів, або майна, що належать особі, визнаній винній у вчиненні кримінального правопорушення, яке може призвести, прямо або опосередковано, до економічної вигоди, коли суд на основі обставин справи, у тому числі конкретних фактів і наявних свідчень, зокрема таких, що вартість майна є невідповідною законному доходу засудженого, визнав, що вказане майно було набуто в результаті злочинної поведінки»;

– стаття 6 встановлює: «Держави-члени повинні вжити необхідних заходів для того, щоб зробити можливою конфіскацію доходів, або іншого майна, вартість якого відповідає вартості доходів, які прямо або опосередковано, були передані від підозрюваного або обвинуваченого третім особам, або які були придбані третіми особами у підозрюваного або обвинуваченого, принаймні, якщо ці треті особи знали або повинні були знати, що мета передачі або придбання спрямована на уникнення конфіскації, на основі конкретних фактів і обставин, у тому числі, що передача або придбання здійснювалося безкоштовно або в обмін на суму, значно нижчу ринкової вартості»;

– згідно зі ст. 8 держави-члени повинні вжити необхідних заходів для забезпечення того, щоб причини прийняття рішення про конфіскацію та зміст рішення були доведені до потерпілого. Держави-члени повинні забезпечити ефективну можливість особі, щодо якої прийнято рішення про конфіскацію, оскаржувати рішення у суді. При застосуванні процедур, зазначених у ст. 5 даної Директиви, потерпілий має право на ефективну можливість оскаржити обставини справи, в тому числі конкретні факти і наявні свідчення, на підставі яких відповідне майно вважається майном, яке отримане від злочинної діяльності. Треті сторони повинні мати право вимагати визнання права власності або інших майнових прав, в тому числі у випадках, зазначених у ст. 6 цієї Директиви. Якщо у результаті вчинення кримінального правопорушення потерпілі мають вимоги до особи, щодо якої застосовуються заходи із конфіскації, передбачені цією Директивою, держави-члени повинні вжити необхідних заходів для забезпечення того, щоб застосування заходів з конфіскації не перешкоджало цим потерпілим звертатися із компенсацією щодо їхніх вимог [16].

Таким чином, Європейський Союз вважає конфіскацію майна одним із найефективніших кримінально-правових інститутів. Основна мета конфіскації за нормативними актами ЄС – конфіскація засобів учинення злочинів та доходів, отриманих у злочинний спосіб. Цей вид конфіскації у кримінальному праві України має назву «спеціальна конфіскація».

Правова природа конфіскації майна відповідно до міжнародного законодавства, з одного боку, пов'язана із вчиненням злочину, а з іншого – не орієнтована на попередження його саме покаранням. Це дає підстави говорити, що вона найбільшою мірою відповідає статусу іншої міри кримінально-правового характеру [17, с. 194].

Слід мати на увазі, що повна конфіскація майна як вид покарання скасована у багатьох європейських державах через те, що вона не має чітких меж, отже, не відповідає вимогам щодо призначення покарання. Тому цей вид покарання треба трансформувати, як це і зроблено в цих державах [18, с. 23].

Позиції учених щодо доцільності застосування інституту конфіскації майна та її видів різні.

На думку Н. О. Гуторової та О. А. Шаповалової, кримінальне покарання у виді загальної конфіскації майна не відповідає встановленому у ст. 24 Конституції України принципу рівності всіх громадян перед законом. Ця конституційна норма прямо забороняє будь-які привілеї чи обмеження за ознаками майнового стану. Оскільки загальна конфіскація майна є покаранням, ступінь карального впливу якого визначається виключно майновим станом засудженого, то його використання у КК України можна вважати, як стверджують автори, порушенням конституційного права людини на рівність перед законом. Не є беззаперечною відповідність загальної конфіскації майна конституційному принципу вини. Загальна конфіскація майна не відповідає принципу конституційно-правової адекватності, оскільки певною мірою суперечить вимогам статей 24, 62 та 13 Конституції України [19, с. 58]. В. М. Куц переконаний, що конфіскація майна суперечить принципам справедливості та рівності громадян перед законом, у зв'язку із чим її необхідно замінити штрафом у чітко встановленому розмірі [20, с. 64]. А. В. Наумов вважає, що відсутність майна для особи, звільненої з місць позбавлення волі, буде найпотужнішим стимулом поновлення нею своєї корисливої злочинної діяльності. При встановленні такого виду покарання ігнорується, що у особи, яка засуджена за корисливий злочин, не все власне майно може бути набуто злочинним шляхом [21, с. 547]. А ось А. О. Пропостін вважає, що конфіскація повинна розглядатись як важливий елемент системи засобів боротьби зі злочинністю, а її відсутність негативно відобразиться на ефективності даної системи [22, с. 206]. На думку Н. А. Орловської, паралельне існування конфіскації майна та спеціальної конфіскації переслідує мету максимально широкого «накриття» фінансових ресурсів правопорушників [23, с. 45].

Усі ці міркування вчених обов'язково необхідно враховувати законодавцю при розробці, а також ратифікації нормативно-правових актів щодо конфіскації майна.

Висновки. Реформування кримінально-правового інституту конфіскації майна в Україні знаходиться під пильною увагою Європейського Союзу. Останні зміни до КК України в частині конфіскації майна свідчать про виконання більшості рекомендацій Ради Європи щодо адаптації законодавства України до права Європейського Союзу. Однак українськими науковцями та фахівцями-практиками не вироблено досі єдиного розуміння напряму змін інституту конфіскації майна, зокрема, щодо відміни чи, навпаки, більшого нормативного визначення та розширення конфіскації як виду додаткового покарання. Залишається багато невирішених питань щодо правової природи спеціальної конфіскації та конфіскації майна юридичних осіб. Ці та інші питання потребують подальшого наукового розроблення.

Список літератури:

1. Конституція України від 28 червня 1996 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Конституція України. Науково-практичний коментар / редкол. : В. Я. Тацій (голова редкол.), О. В. Петришин (відп. секретар), Ю. Г. Барабаш та ін. – Харків : Право, 2012. – 1128 с.
3. Договір про Європейський Союз від 7 лютого 1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_029.
4. Про відмивання, пошук, арешт та конфіскацію доходів, одержаних злочинним шляхом, та про фінансування тероризму: Конвенція Ради Європи від 16 травня 2005 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_948.
5. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, від 27 червня 2014 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011.
6. Яковюк І. В. Правові основи інтеграції до ЄС: загальнотеоретичний аналіз : монографія / І. В. Яковюк. – Харків : Право, 2013. – 760 с.
7. Шостко О. Ю. Протидія організованій злочинності в європейських країнах : монографія / О. Ю. Шостко. – Харків : Право, 2009. – 400 с.
8. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III в редакції станом на 1 вересня 2001р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20010405>.
9. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України стосовно виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України: Закон України від 18 квітня 2013 року № 222-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/222-18>.
10. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо виконання Плану дій щодо лібералізації Європейським Союзом візового режиму для України стосовно відповідальності юридичних осіб : Закон України від 23 травня 2013 р. № 314-VII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/314-18>.
11. Кримінальний кодекс України від 5 квітня 2001 р. № 2341-III, чинна редакція. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14>.
12. Бирюков П. Н. Уголовная ответственность юридических лиц за рубежом / П. Н. Бирюков. Saarbrücken, Germany : LAP LAMBERT Academic Publishing GmbH & Co.KG., 2011. – 369 с.
13. Дядькин А. Л. Уголовная ответственность юридических лиц (исторический подход) / А. Л. Дядькин, Ю. И. Битко; под ред. проф. Л. А. Прохорова. – Саратов : Изд-во Саратов. ун-та, 2009. – 172 с.
14. План дій для України на 2015–2017 роки GR-DEM (2015) 2 від 9 січня 2015 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802f600d>.
15. Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union EUR-lex/ [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0042&from=EN>.

16. Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union : переклад українською мовою [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ClneoyDNU4IJ:old.minjust.gov.ua/file/52171+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua>.

17. Калинина Т. М. Иные меры уголовно-правового характера: проблемы теории, законодательного регулирования и практики применения / Т. М. Калинина. – Москва : Юрлитинформ, 2014. – 288 с.

18. Хавронюк М. І. Кримінальне законодавство України та інших держав континентальної Європи: порівняльний аналіз, проблеми гармонізації : автореф. дис. ... д-ра юрид. наук : 12.00.08 / М. І. Хавронюк. – Київ, 2007. – 36 с.

19. Гуророва Н. О. Конфіскація майна за кримінальним правом України: проблеми та перспективи / Н. О. Гуророва, О. А. Шаповалова // Право України. – 2010. – № 9. – С. 56–65.

20. Куц В. М. Новий Кримінальний кодекс України: яким йому бути / В. М. Куц. – Харків : Ксилон, 1999. – 204 с.

21. Наумов А. В. Российское уголовное право. Курс лекций / А. В. Наумов. – Москва : Волтер Клувер, 2007. – Т. 1. – 710 с.

22. Пропостин А. А. Конфискация имущества: прошлое, настоящее, будущее/ А. А. Пропостин. – Москва : Юрлитинформ, 2011. – 246 с.

23. Орловська Н. А. До питання про предмет спеціальної конфіскації / Н. А. Орловська, відп. ред. д-р юрид. наук, проф. О. В. Козаченко // Новітні кримінально-правові дослідження – 2016 : зб. наук. праць. – Миколаїв : Іліон, 2016. – 420 с.

References:

1. Konstytutsiia Ukrainy vid 28 chervnia 1996 [The Constitution of Ukraine of 28.06 1996]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр> [in Ukrainian].

2. Tatsii, V.Ja. (Eds). (2012). Konstytutsiia Ukrainy. Naukovo-praktichnij komentar [The Constitution of Ukraine. Scientific and practical comment]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

3. Dohovir pro Yevropejskyi Soiuz vid 7 liutoho 1992 [The agreement on European Union of 07.02.1992]. Retrieved from: http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_029 [in Ukrainian].

4. Pro vidmyvannja, poshuk, areшт ta конфіскациju dohodiv, oderzhanyh zlochynnym shljahom, ta pro finansuvannja teroryzmu: Konvencii' Rady Jevropy vid 16 travnja 2005 [On Laundering, search, seizure and confiscation of proceeds from Crime and on the Financing of Terrorism, the Convention Council of Europe dated 16 May 2005]. Retrieved from: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_948 [in Ukrainian].

5. Uhoda pro atsotsiatsiiu mizh Ukrainoiu, z odniiei storony, ta Yevropejs'kym Soiuzom, Yevropejs'kym spivtovarystvom z atomnoi enerhii i ikhnimy derzhavamy-chlenamy, z inshoi storony vid 27 chervnia 2014 [Agreement on Association between Ukraine, on the jne part and the European Union, the European Atomic Energy Community and its Member States on the other part]. Retrieved from: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/984_011 [in Ukrainian].

6. Jakovjuk, I.V. (2013). Pravovi osnovi integracii do ЄS: zagal'noteoretichnij analiz [The legal basis of the EU integration: General analysis]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

7. Shostko, O.Ju. (2009). *Protydiia orhanizovanii zlochynnosti v yevropejskykh krainakh: monografja* [Counteracting to organized crime in Europe]. Kharkiv: Pravo [in Ukrainian].

8. Kryminal'nyj kodeks Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 №2341-III v redaktsii stanom na 1 veresnia 2001 r. [The Criminal Code of Ukraine in edition as at 01.09.2001]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14/ed20010405> [in Ukrainian].

9. Pro vnesennia zmin do Kryminal'noho ta Kryminal'noho protsesual'noho kodeksiv Ukrainy stosovno vykonannia Planu dij schodo liberalizatsii Yevropejs'kym Soiuzom vizovoho rezhymu dlia Ukrainy: Zakon Ukrainy vid 18 kvitnia 2013 № 222-VII [On amendments to the Criminal and Criminal Procedural Codes of Ukraine regarding the fulfillment of of the Action Plan to liberalize the EU visa regime for Ukraine: Law of Ukraine on April 18, 2013]. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/222-18> [in Ukrainian].

10. Pro vnesennia zmin do deiakykh zakonodavchykh aktiv Ukrainy schodo vykonannia Planu dij schodo liberalizatsii Yevropejs'kym Soiuzom vizovoho rezhymu dlia Ukrainy stosovno vidpovidal'nosti iurydychnykh osib: Zakon Ukrainy vid 23 travnja 2013 [On amendments to some legislative acts of Ukraine to implement the Action Plan to liberalize the EU visa regime for Ukraine on the liability

juridical persons: Law of Ukraine on May 23, 2013]. Retrieved from: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/314-18> [in Ukrainian].

11. Kryminal'nyj kodeks Ukrainy vid 5 kvitnia 2001 №2341-III chynna redaktsiia [The Criminal Code of Ukraine on April 5, 2001 g. №2341-III the current version]. Retrieved from: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2341-14> [in Ukrainian].

12. Birjukov, P.N. (2011). *Ugolovnaia otvetstvennost' juridicheskikh lic za rubezhom* [Criminal liability of legal persons abroad]. Saarbrücken, Germany: LAP LAMBERT Academic Publishing GmbH & Co.KG.

13. Djad'kin, A.L., Bitko, Ju.I (2009). Prohorova, L.A. (Ed). *Ugolovnaia otvetstvennost' juridicheskikh lic (istoricheskij podhod)* [Criminal responsibility of legal persons (historically approach)]. Saratov: Izdatel'stvo Saratovskogo universiteta [in Russian].

14. *Plan dii dlia Ukrainy na 2015-2017 roky* GR-DEM (2015)2 vid 9 sichnja 2015 r. [The Plan of actions for Ukraine for 2015–2017 years GR-DEM (2015) 2 dated January 9, 2015] Retrieved from: <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016802f600d> [in Ukrainian].

15. Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 r. on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union. Retrieved from: <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32014L0042&from=EN>.

16. Directive 2014/42/EU of the European Parliament and of the Council of 3 April 2014 on the freezing and confiscation of instrumentalities and proceeds of crime in the European Union. Ukrainian translation. Retrieved from: <http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:ClneoyDNU4IJ:old.minjust.gov.ua/file/52171+&cd=1&hl=ru&ct=clnk&gl=ua> [in Ukrainian].

17. Kalinina, T.M. (2014). *Inye mery ugolovno-pravovogo haraktera: problemy teorii, zakonodatel'nogo regulirovaniia i praktiki primenenija* [Others actions of criminal law: problems of theory, of legal regulation and practice of application]. Moscow: Jurlitinform [in Russian].

18. Khavroniuk M.I. (2007). *Kryminalne zakonodavstvo Ukrainy ta inshykh derzhav kontynentalnoi Yevropy: porivnialnyi analiz, problemy harmonizatsii* [Criminal legislation of Ukraine and of other countries of continental Europe: a comparative analysis of the problems of harmonization]. Extended abstract of Doctor's thesis. Kiev [in Ukrainian].

19. Hutorova, N.O., Shapovalova, O.A. (2010). *Konfiskatsiia maina za kryminalnym pravom Ukrainy: problemy ta perspektyvy* [Confiscation of property under criminal law Ukraine: Problems and perspectives]. Pravo Ukrainy [Law of Ukraine] no. 9 pp. 56–65 [in Ukrainian].

20. Kuc, V.M. (1999). *Novyi Kryminalnyi kodeks Ukrainy: jakim jomu buti* [The new Criminal Code of Ukraine: how it to be]. Kharkiv: Ksilon [in Ukrainian].

21. Naumov, A.V. (2007). *Rossijskoe ugolovnoe pravo. Kurs lekcij* [Russian criminal law. Lecture course] (Vol.1). Moscow: Volter Kluver [in Russian].

22. Propostin, A.A. (2011). *Konfiskacija imushhestva: proshloe, nastojashhee, budushhee* [Confiscation of property: past, present, future]. Moscow: Jurlitinform [in Russian].

23. Orlovs'ka, N.A., Kozachenko O.V. (Ed.) (2016). *Do pytannia pro predmet spetsialnoi konfiskatsii* [On the issue of subject of special confiscation]. *Novitni kriminalno-pravovi doslidzhennja: zbirnik naukovih prac'*. – Latest criminal research. collection of scientific works. Mykolaiv: Ilion [in Ukrainian].

Bidna O. I., Postgraduate of The department of Criminal Law number 1, Yaroslav Mudryi National Law University, Ukraine, Kharkiv.

e-mail: oksana.bidnaya@gmail.com ; ORCID 0000-0001-8650-3220

Requirements of the European Union regarding adaptation of criminal legislation of Ukraine to the EU law in relation to confiscation of property

Main requirements of the European Union, listed in the international and legal instruments regarding improvement of the legislation of Ukraine in relation to the confiscation of property were analyzed in the article. Also the main scientific opinions on the reform of the institution of confiscation of property were mentioned. Reasons for the need of further scientific research of the institution of confiscation of property were stated in conclusion.

Keywords: confiscation of property; special confiscation; confiscation of property of the legal entity.

Надійшла до редколегії 22.09.2016 р.